

Oceanul de ambră

Philip Pullman s-a născut în 1946 în orașelul britanic Norwich. Tatăl său a fost pilot în Aviația Regală, așa că Pullman a călătorit mult în copilărie, în toate colțurile lumii (din Africa până-n Asia), lucru care avea să-i influențeze scrierile, mai ales trilogia *Materiile întunecate*. A urmat Colegiul Exeter din Oxford, după care a lucrat un timp ca profesor de gimnaziu în același oraș, scriind piese de teatru pentru elevii săi.

Pullman a devenit celebru datorită seriei *Materiile întunecate*, care i-a adus mai multe premii prestigioase: Medalia Carnegie (1995), premiul pentru literatură pentru copii oferit de revista *Guardian* (1996), renumitul Whitbread (2001), premiul Eleanor Farjeon (2002) și premiul Astrid Lindgren (2005). Astăzi este unul dintre cei mai cunoscuți autori de ficțiune pentru copii, revista *The Times* incluzându-l pe o listă a celor mai mari cincizeci de scriitori britanici de după 1945. Cărțile sale sunt traduse în întreaga lume, iar *Materiile întunecate* apare mereu alături de *Harry Potter* și *Stăpânul inelelor* pe listele de cărți celebre ale genului.

Oceanul de ambră este a treia și ultima parte a trilogiei *Materiile întunecate*, un roman în trei volume care a început cu *Luminile nordului* și a continuat cu *Pumnalul tăinuit*. Acțiunea din acest ultim volum se petrece în mai multe universuri.

PHILIP PULLMAN

MATERIILE ÎNTUNECATE
OCHEANUL
DE AMBRĂ

Traducere din engleză și note
de Iulia Arsintescu

O, mărturisește puterea lui, o, cântă harul celui
Al cărui veșmânt e lumina, al cărui baldachin e spațiul;
Carele mâniei lui nasc tunete grele,
Și neagră îi este calea pe aripile furtunii.

Robert Grant, din *Hymns Ancient and Modern*
(*Imnuri străvechi și moderne*)

Stelelor, stelelor,
nu vine cumva de la voi desfătarea iubitului vrăjit
de chipul iubitei? Nu-i oare privirea lui luminând
în ochii ei puri un dar al neîntinatelor stele?

Rainer Maria Rilke, *Elegiile duineze, Elegia a treia*.¹

Aburi fini se ridică din tot ce fac cei vii.
Noaptea este rece, delicată și plină de îngeri
care îi strivesc pe cei vii.
Fabricile sunt toate luminate,
clopotul rămâne neauzit.
Suntem în sfârșit împreună, dar foarte departe.

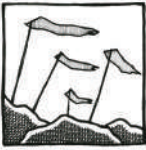
John Ashbery, *The Ecclesiast (Ecclesiastul)*,
din vol. *River and Mountains (Râu și munți)*

¹ Traducere de Dan Constantinescu. Din volumul Rainer Maria Rilke – *Elegiile duineze; Sonetele către Orfeu*, Editura Univers, București, 1978.

Adormita fermecată

*Fiarele, din peșteri ieșind,
au văzut-o pe fecioară dormind.*

William Blake

Într-o vale umbrită de rododendroni, aproape de locul în care începeau ghețurile, unde curgea un torent lăptos de zăpadă topită și unde porumbeii și câneparii zburau printre pini uriași, se afla o grotă pe jumătate ascunsă de stânca de deasupra și de frunzele groase și dese care creșteau la gura ei.

Pădurea răsuna de zgomot: torentul vuia între stânci, vântul vâjâia printre acele ramurilor de pin, insectele bâzâiau, micile animale din copaci țipau și păsările ciripeau; câteodată, o rafală mai puternică de vânt lovea între ele două crengi de cedru sau de brad, făcându-le să răsune ca o coardă de violoncel.

Era un loc cu soare puternic, o lumină mereu vie; raze strălucitoare loveau pământul ca niște sulițe aurii printre dungi și pete de umbră verzi și cafenii. Lumina nu părea niciodată la fel, niciodată aceeași, pentru că fuioare de ceață pluteau adesea peste vârfurile copacilor, făcând soarele să licărească sifid și acoperind fiecare con de

pin cu o peliculă de umezeală care scliepa când se ridica ceața. Uneori, umezeala din nori se condensa în picături fine, jumătate ceață și jumătate ploaie, care mai degrabă pluteau decât cădeau, lovind în surdină milioanele de ace.

Pe malul torentului era o cărare îngustă care ducea dintr-un sat din fundul văii – doar cu puțin mai mare decât o îngrămădire de colibe păstorești – către un templu pe jumătate părăginit din apropierea creștetului ghețarului, un loc unde steaguri decolorate de mătase fluturau neîncetat în vântul etern al înălțimilor și unde sătenii duceau cu pioșenie ofrande sub formă de prăjiturile din orz și frunze uscate de ceai. Un efect ciudat al luminii, al gheții și al aburilor făcea ca valea să fie acoperită neîncetat de curcubeie.

Grota se afla ceva mai sus de cărăruie. Cu mulți ani în urmă sălășluisse acolo un sfânt, în meditație, post și rugăciune, iar locul era venerat în amintirea lui. Scobitura în stâncă avea cam zece metri adâncime și pe jos era uscat; ar fi fost un bârlog ideal pentru un urs sau un lup, dar de multă vreme numai păsările și liliecii mai rămăseseră să viețuiască acolo.

Silueta ghemuită la gura grotei, scrutând cu ochi negri în toate direcțiile și cu urechile ciulite nu era nici pasăre, nici liliac. Lumina soarelui îi scâldea bogat blana aurie și lucioasă, iar în labele de maimuță răsucea pe toate părțile un con de pin, rupându-i solzii în căutarea semințelor dulci.

În spatele ei, chiar dincolo de locul până unde bătea soarele, doamna Coulter încălzea apă într-o crăticioară pe o plită cu petrol. Daimonul ei murmură ceva și doamna Coulter ridică privirea.

Pe cărăruia din pădure venea o fată din sat. Doamna Coulter o cunoștea. Trecuseră deja câteva zile de când Ama îi aducea merinde. Când ajunsese acolo, doamna Coulter dăduse imediat de știre că era o femeie sfântă, scufundată în meditație și rugăciune, care jurase să nu vorbească în tot

acest răstimp cu vreun bărbat. Doar Amei îi îngăduise s-o viziteze.

De data asta, fata nu era singură. O însoțea tatăl ei, care se opri s-o aștepte mai la distanță, în timp ce Ama urcă spre grotă. Ajunse la intrarea în peșteră și făcu o plecăciune.

— Tata vă transmite gânduri bune, zise ea.

— Bine ai venit, copilă, răspunse doamna Coulter.

Fata adusese o boccea de pânză pe care o lăsă la picioarele doamnei Coulter. Pe urmă îi întinse un buchețel de flori, niște anemone legate cu un fir de ață, și începu să vorbească precipitat. Doamna Coulter înțelegea întrucâtva limba acestor munteni, dar nu voia să-i lase să afle cât de bine. Îi zâmbi fetei, îi făcu semn să tacă și să se uite la daimonii lor. Maimuța aurie întinse o lăbuță neagră, iar daimonul-fluture al Amei se apropie, îi dădu ocol, apoi se așeză pe vârful lăbuței.

Maimuța duse încet fluturele la ureche, iar doamna Coulter simți un firicel de înțelegere și vorbele fetei i se deslușiră. Țăranii erau fericiți că o sfântă ca ea își găsisese adăpost în grotă, dar umbla zvonul că ar fi însoțit-o cineva primejdios și puternic. Asta îi speria pe săteni. Cealaltă persoană era stăpânul sau servitorul doamnei Coulter? Le putea face rău? De ce veniseră acolo și cât de mult intenționau să stea? Ama transmise toate aceste întrebări cu nesfârșite ezitări.

În vreme ce înțelegerea ei și a daimonului se întrepătrundeau, doamnei Coulter îi trecu prin minte un răspuns neașteptat. Putea spune adevărul. Nu pe tot, desigur, dar o parte din el. Aproape că îi veni să râdă la acest gând, dar se abținu și explică cu gravitate:

— Da, mai este ceva cu mine, dar nu are de ce să vă fie frică. E fiica mea, căzută sub o vrajă care a adormit-o. Am venit aici ca să ne ascundem de vrăjitorul care i-a făcut

farmece, în timp ce eu încerc s-o trezesc și s-o feresc de alte rele. Vino s-o vezi, dacă vrei!

Vocea blândă a doamnei Coulter o mai liniști pe Ama, dar spaima nu-i trecuse de tot, iar vorbele despre vrăjitori și farmece i-o sporiră din nou. Dar maimuța aurie îi ținea daimonul cu mare gingășie, iar fata era curioasă din fire, așa că o urmă pe doamna Coulter în grotă.

Din josul potecii, tatăl ei făcu un pas înainte, iar daimonul lui cioară desfăcu aripile de două-trei ori, dar rămase pe loc.

Doamna Coulter aprinse o lumânare, pentru că se întuneca repede, și o conduse pe Ama în fundul grotii. Fetița deschise ochii mari în întuneric și începu să miște repede degetele, trecând mereu arătătorul de la o mână peste degetul mare de la cealaltă, ca să ametească spiritele rele și să alunge pericolul.

— Vezi? zise doamna Coulter. Nu poate face niciun rău. Nu aveți de ce să vă temeți.

Ama se uită la făptura din sacul de dormit. Era o fată cu vreo trei-patru ani mai mare decât ea și părul ei avea o culoare cum Ama nu mai văzuse – blond-castaniu, ca o coamă de leu. Ținea buzele strânse și dormea adânc, fără îndoială, cu daimonul încolăcit pe gâtul ei, parcă fără cunoștință. Daimonul semăna cu o mangustă, dar avea blana roșcată și era mai mic. Maimuța aurie mângâie ușor între urechi daimonul adormit și, sub ochii Anei, animalul ca o mangustă tresări tulburat și scoase un scâncet asemănător unui mieunat răgușit. Daimonul Anei, transformat în șoricel, se lipi și el de gâtul stăpânei lui, strecurându-i-se prin păr.

— Acum îi poți spune tatălui tău ce ai văzut, zise doamna Coulter. Nu există niciun spirit rău. E doar fata mea, adormită prin farmece, pe care o îngrijesc. Dar, Alma, te rog spune-i tatălui tău că aș dori ca asta să rămână un secret. Nimeni, în afară de voi doi, nu trebuie să mai știe că

Lyra se află aici. Dacă vestea ar ajunge la urechile aceluia vrăjitor, ar veni s-o caute și ar distruge-o, laolaltă cu mine și cu tot ce există în jur. Așadar, tăcere! Spune-i tatălui tău și nimănui altcuiva!

Doamna Coulter se lăsă în genunchi lângă Lyra și îi dădu deoparte șuvițele umede de păr de pe fața adormită, pe urmă se aplecă și mai mult și o sărută pe obraz. Se uită apoi în sus cu ochi triști și iubitori, zâmbindu-i Anei cu atâta compasiune, încât fetei i se umplură ochii de lacrimi.

Doamna Coulter o luă de mână pe Ama și o conduse până la ieșirea din grotă; tatăl fetei le aștepta îngrijorat pe poteca din vale. Femeia își împreună palmele și făcu o plecăciune, el îi răspunse la fel cu mare ușurare, iar Ama se înclină întâi în fața doamnei Coulter, apoi spre adormita fermecată și o luă la goană în jos prin lumina amurgului. Împreună, tatăl și fiica mai făcură o plecăciune în direcția grotii, după care se îndepărtară, dispărând în umbra rododendronilor uriași.

Doamna Coulter se întoarse la apa de pe plită, care aproape dădea în clocot. Se ghemui lângă ea, adăugă în crăticioară câteva frunze uscate, două prafuri dintr-un săculeț, unul din altul, apoi trei picături dintr-un ulei gălbui. Amestecă viguros, numărând în minte să treacă cinci minute, apoi luă vasul de pe plită și se așeză, așteptând să se răcească fiertura.

În jurul ei se afla niște echipament din tabăra de pe marginea lacului albastru unde murise sir Charles Latrom: un sac de dormit, un rucsac cu schimburi, cele necesare pentru spălat și altele. Mai avea o cutie din pânză de cort, cu ramă zdravănă de lemn și căptușită cu capoc¹, plină de diferite instrumente, plus un pistol în tocul lui.

¹ Capoc - material alcătuit din fibre vegetale obținute din fructele unui arbore exotic și folosit ca umplutură pentru saltele, perne etc.

Fiertura se răci repede în aerul rarefiat; imediat ce ajunse la temperatura corpului, doamna Coulter o turnă într-un ibric de metal și se duse cu ea în fundul grotii. Daimonul-maimuță aruncă imediat conul de pin și se grăbi să o însoțească.

Doamna Coulter lăsă cu grijă ibricul pe o piatră și îngenuche lângă Lyra, care continua să doarmă. Maimuța auriu se ghemui în partea cealaltă, gata să-l țină pe Pantalaimon dacă se trezea.

Lyra avea părul umed și ochii i se mișcau în spatele pleoapelor închise. Începuse să se foiască. Doamna Coulter îi văzuse genele tremurând, atunci când o sărutase mai de vreme pe obraz. Știa că nu mai e mult până când Lyra urma să se trezească.

Își strecură o mână pe după ceafa fetei, iar cu cealaltă îi dădu deoparte de pe frunte părul umed. Lyra întredeschise buzele și gemu încetișor; Pantalaimon se mută mai aproape de pieptul ei. Maimuțoiul auriu nu-și putea dezlipi ochii de pe daimonul fetei și degetele negre îi fremătau lângă marginea sacului de dormit.

Doamna Coulter îi aruncă o privire tăioasă și maimuța se retrase la distanță de o lungime de braț. Femeia își ridică încetișor fiica, până când umerii i se desprinseră de pământ și capul i se răsturnă pe spate. Lyra începu să respire mai tare, iar genele i se întredeschiseră, grele și zbuciumate.

— Roger, murmură ea. Roger... unde ești? Nu văd nimic...

— Ssst! șopti mama ei. Taci, draga mea! Bea asta!

Potrivi ciocul ibricului între buzele Lyrei și lăsă să cadă un strop. Limba fetei îl simți și îl linse, iar doamna Coulter lăsă și mai multă fiertură să i se strecoare în gură, cu deosebită grijă, așteptând să înghită înainte să toarne din nou.

Îi luă câteva minute, dar până la urmă ibricul se goli, iar doamna Coulter își culcă fata la loc. Imediat ce capul Lyrei ajunsese jos, Pantalaimon i se încolăci din nou în jurul gâtului. Blana lui roșcat-aurie era la fel de umedă ca părul ei. Dormeau adânc din nou.

Maimuța aurie se strecură cu ușurință înapoi la gura grotei și începu din nou să supravegheze cărarea. Doamna Coulter înnuie o cârpă într-un lighean cu apă rece și șterse fața Lyrei, apoi desfăcu sacul de dormit și îi spălă brațele, gâtul și umerii, pentru că fetei îi era cald. Apoi mama luă un pieptene și începu să-i netezească părul cu blândețe, dându-i-l deoparte de pe frunte și aranjându-i frumos cărarea.

Lăsă sacul de dormit deschis, ca fata să se poată răcori, și desfăcu pachetul adus de Ama: câteva turte, un calup de frunze presate de ceai, niște orez lipicios învelit într-o frunză mare. Venise vremea să aprindă focul. Frigul din munți era fioros noaptea. Făcu metodic surcele dintr-un lemn uscat, le potrivi și aprinse un chibrit. Încă un lucru la care să se gândească: chibriturile erau pe sfârșite, la fel și petrolul pentru plită. De acum înainte, trebuia să păstreze focul aprins zi și noapte.

Daimonul doamnei Coulter era nemulțumit. Nu-i plăcea ce făcea ea aici în grotă, dar când încercă să dea glas îngrijorării lui, îl alungă. El îi întoarse spatele, aruncând cu dispreț spre întuneric bucăți din conul lui de pin. Ea nu-l luă în seamă, ocupându-se cu pricepere să ațâțe focul și să pună la fiert apă pentru ceai.

Și totuși, neîncrederea daimonului o afecta, iar în timp ce fărâmița calupul negru de ceai deasupra apei, se întrebă ce naiba căuta acolo, dacă nu cumva înnebunise și, pentru a nu știu câta oară, ce urma să se întâmple după ce va afla biserica. Maimuța aurie avea dreptate. Nu o ascundea numai pe Lyra; se ascundea și pe sine însăși.

Din întuneric se ivi băiețelul, înspăimântat dar încrezător, șoptind iar și iar:

— Lyra... Lyra... Lyra...

În spatele lui erau și alte siluete, încă mai întunecate decât el și încă mai tăcute. Păreau să fie de-un neam și de-o măsură, dar nu aveau chipuri vizibile și nici voci care să rostească ceva. Glasul băiatului nu era niciodată mai mult decât o șoptă, iar chipul îi era umbrat și încețoșat, ca unul pe care aproape că l-ai uitat.

— Lyra... Lyra...

Unde erau?

Pe o câmpie uriașă, unde nicio lumină nu strălucea din cerul cenușiu ca oțelul și unde ceața ascundea orizontul în toate direcțiile. Pământul de pe jos era gol și bătătorit de milioane de tălpi, chiar dacă tălpile acelea nu cântăreau nici cât o pană. Pesemne că îl bătătorise timpul, deși timpul însuși încremenise în acest loc; sau poate că fusese așa dintotdeauna. Aici era sfârșitul tuturor locurilor și ultima dintre lumi.

— Lyra...

De ce erau acolo?

Erau prizonieri. Cineva săvârșise o fărădelege, cu toate că nimeni nu știa care anume, cine o săvârșise sau ce autoritate o judecase.

De ce continua băiețelul să strige numele Lyrei?

Speranță.

Cine erau ei?

Spirite.

Lyra nu le putea atinge, oricât încerca. Măinile ei se mișcau inutil în toate părțile, însă băiețelul rămânea nemișcat în același loc și stăruia.

— Roger, zise ea, iar vocea îi sună doar ca o șoaptă. Roger, unde ești? Ce loc e ăsta?

— Este lumea morților, Lyra... Nu știu ce să fac... Nu știu dacă sunt aici pentru totdeauna... Nu știu de ce sunt aici sau dacă am făcut fapte rele, pentru că eu am încercat mereu să fiu bun. Urăsc locul ăsta și mi-e frică de el, îl urăsc...

Lyra îi spuse:

— Eu